

Nedělní kázání, 9. 6. 2024 (Zdeněk Šorm)

Čtení: Matouš 11,1 – 15

Text: Mt 11,16 – 19

Sestry a bratři,

tohle Ježíšovo přirovnání bychom mohli chápat prostě jako konstatování, že jsou lidé, kterým se ničím nezavděčíte.

To je jistě pravda. Jsou lidé, kteří si na každém člověku něco najdou. Nikdo jim není dost dobrý. Přísnému člověku vytknou tvrdost, mírnému zase slabost. Toho, kdo připomíná morálku a mravnost, odbydou jako úzkoprsého moralistu, zbožného člověka jako pánbíčkáře a svobodomyšlné jednání zase nařknou z libovůle. Zkrátka cokoli, co jim nedává za pravdu a mohlo by je nějak vyrušit, zpochybní, negativně oznámkuje a shodí, aby se s tím nemuseli vyrovnávat.

Myslím si, že to je také jeden z podstatných důvodů toho, že existuje bulvár a že je zpravodajství plné skandálů. Veřejné sdělovací prostředky se řídí poptávkou. Lidé se sice pohoršují a žejrají na to, že je zpravodajství samá špína, ale kdyby o takové zpravodajství opravdu nestáli a jeho sledovanost klesala, sdělovací prostředky by na to určitě velice rychle zareagovaly. Jenomže ony ty zprávy o skandálech slouží jako vítaná sebeobrana. Pokud se ti, kdo reprezentují veřejnost, dopouštějí takových věcí, pak si nemusíme nic vyčítat, v ničem se angažovat a nikdo nám nemá, co říkat.

Proto lidé vítají zprávy, které potvrzují, že politika je špína; že ten, kdo něco dokázal, je ve skutečnosti gauner, že ti, kdo se něčeho zastávají, mají úplně jiné pohnutky a ti, kdo se třeba projeví statečně, jsou zase v osobním životě proutníci nebo hazardéři.

Možnost shodit nebo očernit druhého je ten nejjednodušší způsob, jak uhnout otázkám nebo naléhavosti, které představuje jeho postoj a angažmá. Spravedlivé rozhořčení nemá často jiný účel, než právě tohle sebeospravedlňování, a my bychom mu neměli hned přizvukovat a notovat si v něm s druhými.

Ježíšovo přirovnání se ale, myslím, týká něčeho mnohem zásadnějšího, samotného základu naší víry – totiž toto, jestli je Ježíš opravdu tím od Boha poslaným zachráncem a vykupitelem, tedy Mesiášem a Kristem; zda je

opravdu tím, na kom se rozhoduje naše naděje, smysluplnost a cesta života.

Právě s touto otázkou přicházejí za Ježíšem na začátku 11. kapitoly učedníci Jana Křtitele a jeho podobenství je vyústěním řeči, která na ni navazuje.

Ježíš na tu otázku Janovým učedníkům kupodivu nedá jednoznačnou odpověď – ani „ano“ ani „ne“. Vyzve je pouze, aby Janovi zvěstovali, co slyší a vidí, totiž, že slepí vidí, chromí chodí, malomocní jsou očišťováni, hluchí slyší, mrtví vstávají a chudým se zvěstuje evangelium. A blaze tomu, kdo se nad ním neuráží. Jakoby za Ježíše prostě mluvily jeho činy.

Ale takhle jednoduché to není. Evangelista Matouš si sice dal záležet na tom, aby v předcházejících kapitolách vylíčil vždy alespoň jeden příklad toho, co o Mesiáši starozákonní prorocství říká. Jenomže co je těch pár uzdravení vzhledem k záchraně celého světa? Díky Ježíšovu působení rozhodně všechno zlé nezmizelo. Vždycky bude možné pochybovat, že se v něm ta ohlašovaná záchrana naplnila. Vždyť i Ježíš připouští tu možnost pohoršení. Víra prostě zůstává bez záruky.

A podobně nezajištěné je to i s jejími svědky, včetně Jana Křtitele. No jen si to vezměte – prorok, pro kterého je to, co sám ohlašoval otázkou!? Prorok, který kázal zástupům, že je Ježíš ten očekávaný Mesiáš, a teď si tím sám vůbec není jistý!? Přišel by vám takový svědek důvěryhodný? Věřili byste prorokovi, který něco horlivě hlásal a teď sám neví, jestli to tak je? Jde vám ta nejistota dohromady s představou proroka?

Ježíš se ale kupodivu za toho zmateného Jana postaví. Ano, je to prorok! Ba víc než prorok! Žádnou chybu ani nedostatek v té jeho nejistotě nevidí. Chyba je jinde – totiž právě v těch samozřejmých představách, které vládou víře zástupů a možná i v té naší. O tom je, myslím, to podobenství o dětech na tržišti.

Ty vyčítají ostatním, že netancovali, jak ony pískají, že nesplnili, co od nich očekávali, že neodpovídali jejich scénáři. Že by mohla být chyba někde jinde – třeba v tom, že se druhých nezeptali, co chtějí hrát, nebo v tom, že třeba právě není čas na hru, že mají jejich druzi na tržišti třeba jinou úlohu, apod., to je vůbec nenapadne. Žádné otázky si nepřipouštějí. Samozřejmě předpokládají, že je rozhodující jejich představa. V tom je dětinskost jejich jednání.

My jsme díky jinému Ježíšovu výroku zvyklí, považovat dětskou víru za vzor. Domníváme se, že je příkladná právě svojí prostotou, která nic neproblematické a žádnými pochybnostmi ani otázkami se nezabývá.

Jenomže ono to nic pozitivního být nemusí. Víra, která si žádné otázky nepřipouští, může být taky jen projevem dětské sebestřednosti, pro kterou jsou vlastní přání a představy vším. Kdo je nenaplní, ten je zkrátka kazisvět.

Nejde přitom ani tak o obsah. Děti v Ježíšově podobenství přicházejí jednou s tím, podruhé s úplným opakem, jednou s tancem, podruhé s nářkem. Nabídka je široká. V tom problém není. Ten tkví v něčem jiném – totiž v té samozřejmosti, s jakou předpokládají, že jim patří ta role režiséra. Proto je vůbec nenapadne, že by nemuselo být po jejich a že by to nemusela být chyba, že by se díky tomu mohli třeba zamyslet nad sebou.

V nedospělé víře má místo jenom to, co odpovídá jejím představám, co jí dá za pravdu. Cokoli se od ní jakkoli liší, je pro ni prostě nepřijatelné. Ne kvůli obsahu. Jan Křtitele a Ježíš představovali dva úplně odlišné přístupy zbožnosti. Ale po jejich oprávněnosti se taková víra vůbec neptá, protože je sama sobě normou. A tak se musí každé odlišnosti bránit. Ne neodpovídaly pravdě, ale proto, že protiřečí té její samozřejmé roli režiséra. Otázky a nejistoty nezpochybňují pravdu, ale tuhle dětskou víru, která je sama mírou všeho.

Taková víra je ovšem neoslovitelná, říká Ježíš. Právě tam, kde si člověk nepřipustí žádné otázky a pochybnosti nad sebou a nad svou vírou, není prostor pro pravdu. Pak nemůže přijmout nic jako oslovení, inspiraci, apel ani důvod k zamýšlení nad sebou a k vlastní proměně.

Ježíš to v evangeliu říká svým současníkům, a tak se může zdát, že se to týká jen židů, kteří ho nepřijali jako Mesiáše. Já si ale myslím, že to má hlubší význam a je to slovo především pro nás, pro křesťany. A vede mne k tomu jedna zvláštní věta z té předcházející řeči o Janu Křtiteli. Ježíš v ní říká: *„Ode dnů Jana Křtitele až podnes království nebeské trpí násilí a násilníci po něm sahají.“*

To je ale nelogické. Ježíš přece mluví za dnů Jana Křtitele. Právě k němu poslal jeho učedníky. Žádná doba přece od jeho dnů ještě neuplynula.

Tohle zní spíš jako Matoušův komentář z doby, kdy psal evangelium, určený pro prvotní církvi, tedy pro nás křesťany. A to násilí, o kterém mluví, se netýká pronásledování věřících, to trpí království nebeské. Ti, kdo

se po něm sápu, nejspíš nebudou odpůrci víry, ale právě ti, kdo si ji samozřejmě přisvojili s tou dětskou sebejistotou, která si žádné otázky nepřipouští, protože v ní vládou jejich zbožné představy a přání místo Boha, a mají pak za to, že mohou všechny okolo sebe jen hodnotit a dirigovat.

Matouš to nejspíš napsal do vlastních řad, aby zdůraznil, že Ježíšovy otázky a varování nejsou passé, že se netýkají jenom židů zklamaných z nejistého Jana Křtitele a odmítajících Ježíše, ale že v nich jde o nebezpečí, které provází víru až doposud. Nutí nás položit si otázku:

Čím je pro nás víra? – Přijímáme ji, jen když nám dá za pravdu, nebo i když zpochybní naše zbožné představy? Musí potvrzovat naše jistoty, nebo v ní uneseme i otázky a nejistoty? Umíme, jako Jan Křtitel, vyslovit i ty nejzákladnější otázky víry, aniž bychom s ní proto byli hned hotovi? A jak bereme ty, kdo se takhle ptají? Jako nevěrohodné svědky, kteří jsou vedle, nebo jako skutečné pomocníky na cestě ke Kristu? Je pro nás víra jen posvěcením našich postojů, nebo je nám podnětem ke kritické sebereflexi? Amen.